

УДК 339.92 (477+4)

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i61.127689>

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

*Степаненко Н.О., к.е.н., доцент,
Степаненко В.О., к.е.н., доцент (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)*

У статті розглянуто основні переваги та недоліки процесу європейської інтеграції України. Виділено основні цілі економічної інтеграції, серед яких: гармонійний розвиток економічних інститутів; стабільне і збалансований економічний взаємопроникнення; підвищення рівня життя; високий рівень зайнятості; економічна та валютна стабільність. Надано оцінку низьці проблем, пов'язаним з наслідками євроінтеграції, а саме – економічних, політичних і соціальних.

Ключові слова: євроінтеграція, Євросоюз, сталий розвиток, світове співтовариство, інвестування, вільна торгівля.

ИНТЕГРАЦИЯ УКРАИНЫ В ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

*Степаненко Н.О., к.э.н., доцент,
Степаненко В.О., к.э.н., доцент (ХНЭУ им. С. Кузнеця)*

В статье рассмотрены основные преимущества и недостатки процесса европейской интеграции Украины. Выделены основные цели экономической интеграции, среди которых: гармоничное развитие экономических институтов;

стабильное и сбалансированное экономическое взаимопроникновение; повышение уровня жизни; высокий уровень занятости; экономическая и валютная стабильность. Дана оценка ряду проблем, связанных с последствиями евроинтеграции, а именно – экономических, политических и социальных.

Ключевые слова: *евроинтеграция, Евросоюз, устойчивое развитие, мировое сообщество, инвестирования, свободная торговля.*

UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

*Stepanenko N. O., Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Stepanenko V. O., Ph.D. in Economics, Associate Professor (S. Kuznets KhNUE)*

The article considers the main advantages and disadvantages of the process of European integration of Ukraine. It is proved that today there is a very significant influence of international integration processes in the functioning of not only regional and international systems and establishment of a new international order, but some communities and countries, their domestic policies on daily life. The main objectives of economic integration are highlighted. They include: the harmonious development of economic institutions; stable and balanced economic interpenetration; raise living standards; high levels of employment; economic and monetary stability. Factors and circumstances that affect the development and improving the processes of European integration and the main factors of Ukraine's entry into the world community are analyzed. An assessment of a number of problems related to the consequences of European integration namely economic, political and social was made.

Keywords: *European integration, the European Union, sustainable development, the world community, investment, free trade.*

Постановка проблеми. Європейська інтеграція сьогодні уявляє собою широкомасштабні процеси, що залучають до їх реалізації наднаціональний, міжурядовий, регіональний і місцевий рівні управління, а також в мобілізують міжінституційні і міжособистісні відносини. Різностороннє співробітництво з Євросоюзом на сьогоднішній день в повній мірі відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України і є одним з основних практичних засобів формування ефективною відкритої економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відродження й новий погляд на проблему глобалізації та євроінтеграції України започаткували і продовжують розвивати такі вчені, як В. Андрійко, А. Гальчинський, О. Чувардинський, М. Якуб'як, та ін. Проблема регіональної

інтеграції досліджували ряд українських вчених і фахівців-практиків, зокрема: І. Бураковський, В. Геєць, А. Гончарук, І. Кліменко, Д. Ляпін, В. Мовчан, Н. Ничай, І. П'ятницький, О. Федірко, та інші. Питання саме вступу України в ЄС цікавило багатьох авторів. Е. Вілсон («Українці: несподівана нація»), М. Горинь («Український шлях до Європи»), П. Рудяков та О. Ковальова («Інтеграційні можливості для України після розширення Євросоюзу») та багато інших привертати увагу на цю проблему.

Виділення невирішених частин загальної проблеми.

Не зважаючи на те, що європейська інтеграція сьогодні уявляє собою широкомасштабні процеси, ще не зовсім досконало досліджено плюси та мінуси від вступу в європейський простір для економіки взагалі. Тобто однозначно

неможна вважати глобалізацій ні та євроінтеграційні процеси позитивним явищем. Одже, в різноманітних дослідженнях вітчизняних економістів спільної думки досі не існує, тобто питання євроінтеграції України залишається актуальним.

Метою статті є аналіз перспектив, виокремлення переваг та недоліків щодо інтеграції України до Європейського союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні дуже значим є вплив міжнародних інтеграційних процесів на функціонування не лише регіональних міжнародних систем і становлення нового міжнародного порядку, а й окремих суспільств та держав. Основним виразником таких ідей у Європі сьогодні є Європейський союз.

Євросоюз – це провідний механізм поєднання інтересів переважної більшості європейців у їх прагненні безпеки й досягнення вищого рівня розвитку. Отже, вибір України, зроблений на користь інтеграції в Європу є виваженим. Лідерство Євросоюзу серед провідних інтеграційних організацій світу можна вважається беззаперечним.

Проблема економічної інтеграції для України є однією з першочергових, а враховуючи те, що Україна – одна з найбільших європейських держав, то для неї особливо важливою є інтеграція саме з країнами Європи і, в першу чергу, з країнами-членами Європейського Союзу. З моменту набуття незалежності України співробітництво з ЄС розвивалося дуже нерівномірно.

Отже, інтеграція в Європу і майбутнє членство в ЄС давно вже стали пріоритетом зовнішньої політики української держави, хоча слід говорити вже про перехід цього питання із розряду суто зовнішньополітичних до таких, які визначають і внутрішньодержавне життя. Досить актуальним і важливим питанням сьогодення є вивчення характеру довгострокових та короткострокових

факторів впливу процесів європейської інтеграції на українське суспільство в загалі та виявлення на цій основі відповідних переваг та недоліків для України за умов її входження до ЄС.

Серед основних проблем інтеграції України до ЄС спеціалісти називали такі:

не підготовлене до європейських стандартів українське законодавство. А саме – повинна здійснитись адаптація українського законодавства із європейським. Тобто, українська правова база потребує значної гармонізації та адаптації до загальних правил Європейського союзу;

основні експортні галузі економіки України (легка промисловість, металургія, агропромисловий комплекс) на сьогоднішній день на європейському ринку очікують чималі труднощі;

має не аби який вплив боргова криза та дискредитація інтеграційного іміджу, які означають, що у середньостроковій перспективі Україна також повинна буде нести певний фінансовий тягар внесків до організаційних структур Європейського союзу [7].

Отже, головними факторами, що перешкождали та й сьогодні стримують швидкий вступ України до ЄС, є: величезний розрив у рівнях економічного розвитку України і європейських країн; все ще незадовільні абсолютні обсяги взаємної торгівлі; значна відмінність рівня життя населення; невідповідність правових систем.

У 2016 року почав діяти режим вільної торгівлі між Україною та ЄС. Хоча українські товари могли експортуватися в Євросоюз без сплати мит ще з квітня 2014 року, ця лібералізація була тимчасовою і односторонньою – в межах дії автономних преференцій ЄС. А тимчасовий характер угоди не дозволяв розраховувати на притік європейських інвестицій – потенційні інвестори побоювалися такої невизначеності. Режим вільної торгівлі визначає подальший розвиток торговельних відносин з ЄС. Угода про

асоціацію досить чітко вказує на те, що далі режим торгівлі може змінюватися лише в бік лібералізації і протягом наступних десяти років відбуватиметься подальше спрощення умов торгівлі України і ЄС.

Безумовно, існують і недоліки в цій угоді. Так, наприклад щодо узгодження норм ЗВТ, яке відбувалося кілька років тому, коли структура української економіки була зовсім іншою. В той час основою статтею українського експорту вважалася продукція металургії, але російська агресія на сході, що призвела до воєнних дій, значно вплинула на зниження цього потенціалу. Тобто, сьогодні ключовою статтею українського експорту стає агропродукція, що вимагає коригування угоди про вільну торгівлю України та ЄС.

Ще одна проблема состоїть в тому, лібералізація торгівлі України та ЄС відбувається не в найкращий період саме для Євросоюзу. Повільний вихід з кризи низки країн ЄС підштовхує їх щодо продовження політики бюджетної економії. Це, насамперед, знижує можливість попиту, в тому числі й на українські товари. Щодо світових цін на основні експортні товари України, то вони залишаються низькими. Саме це сприяло падінню обсягу українського експорту в ЄС в 2015 році [8].

Однак усі ці складності зовсім не применшують можливості, що відкрилися для України. Перспектива членства в ЄС відкриває шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, а також дозволить активізувати співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо [2].

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості,

залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Як невід'ємна частина Європи, Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку. Процес інтеграції України до Європейського економічного простору є складним питанням. Це пояснюється тим, що нині існують чимало аргументів проти вступу нашої країни, які ґрунтуються на економічних, геополітичних і соціальних наслідках відповідного процесу для України.

Якщо проаналізувати думки українських та зарубіжних експертів щодо угоди, які розглядаються з двох протилежних точок зору, стає цілком зрозуміло, що прихильники вступу України до Європейського економічного простору наголошують на майбутніх економічних перевагах нового пострадянського інтеграційного проекту. В якості невід'ємного позитиву трактується можлива уніфікація цін на енергоносії, транспортні перевезення в рамках країн-учасниць, що може знизити виробничі витрати в Україні.

Після аналізу двох сторін «європейської інтеграційної монети» (маються на увазі плюси та мінуси інтеграції), висновок більш-менш однаковий для всіх галузей промисловості. Переваги угоди в більш легкому доступі до іноземних кредитів для українських компаній, поліпшенням інвестиційного клімату в країні, відкриття нових ринків, а також гармонізація нормативно-правової бази України до законодавства Європейського Союзу з метою спрощення ведення бізнесу.

Чіткими недоліками є ризики, пов'язані з реакцією Росії, можливі витрати, пов'язані з технічними регламентами, а також посилення конкуренції. Інтеграція України в ЄС має

свої переваги і для України, і для Європейського Союзу. Для нашої держави важливого значення набувають як процес її послідовного наближення до ЄС, так і стратегічний результат цього процесу, тобто повноправне членство в ЄС.

Перш за все, слід сказати про політичні переваги інтеграції. України в ЄС, які пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з Європейським Союзом є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство в ЄС відкриває шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективну координацію дій з європейськими державами в області контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дозволить активізувати співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо [7].

Євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації; підвищенню кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку; створенню більш сприятливого інвестиційного середовища; істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС; створенню передумов для прискореного зростання взаємообміну в галузях з підвищеним рівнем науки та техноємності; підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні. Економічна інтеграція також надасть можливість використовувати фонди регіонального розвитку ЄС для прискорення виходу на вищий рівень економічного розвитку,

властивий більш розвиненим країнам Євросоюзу [18].

Соціальні переваги членства в ЄС пов'язані з наявними тут високим рівнем соціальних стандартів і розвитку гуманітарної сфери, ефективним захистом прав працівників, розвинутою системою охорони довкілля. Наслідком інтеграції України в ЄС стануть суттєві зміни в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, гарантій соціального забезпечення, належних умов життя громадян, охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів.

Ще один з недоліків інтеграції в ЄС – те, що даний процес впливає на податкову систему, а саме відбудеться перехід до єдиної митної системи та відбудеться збільшення рівня тарифного захисту щодо низки товарів українського експорту. Такі зміни призведуть і до скорочення обсягів традиційного українського експорту до ЄС внаслідок часткової переорієнтації товаропотоків між нинішніми та новими членами ЄС.

А позитивним також є введення в дію безвізового режиму для України.

По-друге, безвізовий режим сприятиме розвитку бізнесу, культури та медицини. А щоб цей розвиток був в рази швидший, треба розвивати контакти з іноземними партнерами.

По-третє, позитив безвізового режиму є в тому, що він сприяє появленню меншій кількості маніпуляцій з боку посередників. Тобто, зменшиться потік маніпуляцій зі сторони недобросовісних фірм, які надавали консультаційні та інші візові послуги.

Але не слід оминати і певні недоліки безвізового режиму для України. Такі як: поява міграції населення, зростання безробіття, витіснення національних виробників з внутрішнього ринку, високі європейські ціни, втрата цінних кадрів для України тощо. Отже, питання інтеграції

України до Європейського Союзу залишається відкритим і до того ж представники ЄС стверджують що двері ЄС залишаються відчиненими для України, однак і дату вступу ніхто не називає.

Висновки. Підсумовуючи аналіз позитивних наслідків та недоліків європейської інтеграції України, можна зазначити, що цей процес є набагато складнішим питанням. Пояснюється це тим, що нині існують чимало аргументів проти вступу нашої країни, які ґрунтуються на економічних, геополітичних і соціальних наслідках відповідного процесу для України.

Аналізуючи думки українських та зарубіжних експертів щодо угоди, які розглядаються з двох протилежних точок зору, вважається, що прихильники вступу України до Європейського Союзу наголошують на майбутніх економічних перевагах нового інтеграційного проекту. Також, виокремлюють низку економіко-політичних наслідків для України в разі повноцінного вступу до ЄС. Зокрема це може стосуватися того, що Україні потенційно доведеться «ділитися» суверенітетом з єдиним регулюючим органом Євросоюзу, якому на основі міжнародних договорів делегують частину своїх повноважень.

Отже, слід зазначити, що Україні вкрай необхідні інтеграційні процеси, що розширяють можливості її економіки. Однак процеси євроінтеграції повинні відбуватися помірними темпами, щоб не «шокувати» економіку. А сам процес інтеграції України в ЄС є перспективним напрямом для держави в цілому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт міністерства закордонних справ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>.

2. Показники банківської системи: дані НБУ за станом на 01.01.2017 [Електронний ресурс]/ Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

3. Резолюція ГА ООН № 66/288 «Майбутнє, якого ми прагнемо» від 11.09.2012. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/476/12/PDF/N1147612.pdf?OpenElement>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014р. // [Електронний ресурс]. – режим доступу до порталу: <http://www.zakon0.rada.gov.ua>

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 18.06.2014р. № 591-р // [Електронний ресурс]. – режим доступу до порталу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

6. Бабець І.Г. Досвід державного регулювання, міжрегіональні співпраці у країнах ЄС /І.Г. Бабець/ Київ: КНТЕУ, 2013. – 215с.

7. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи: монографія [Текст] / С. В. Беренда. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.

8. The Global Competitiveness Report 2015-2016: Full Data Edition is published by the World Economic Forum within the framework of The Global Benchmarking Network (n.d.). Title of resource. Retrieved from <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>